

Efnistökusvæði

Tillaga að breytingu á Aðalskipulagi Norðurlands 2010-2030

29. ágúst 2018

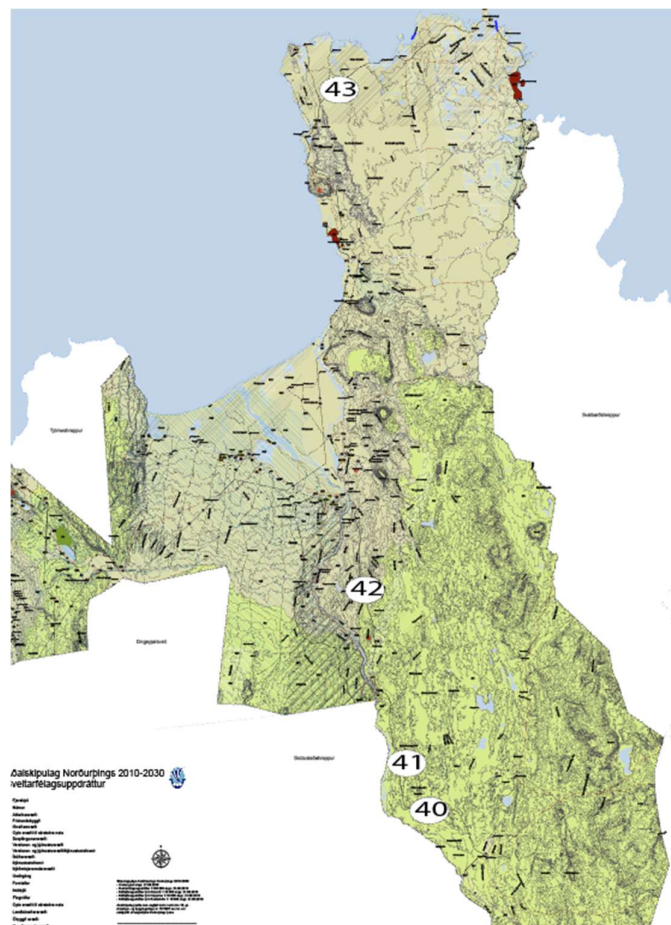
Skipulagsbreytingin er sett fram í greinargerð og á uppdrætti (A3), dagsettum 29. ágúst 2018. A1350-004-U01

1. Forsendur

Vegagerðin hefur óskað eftir því að fjórar námur fari inn á aðalskipulag sem hún ráðgerir að nýta efni úr í malarslitlag vega og viðhaldsverkefni á næstu árum. Allt eru þetta námur sem áður hafa verið nýttar og eru rétt við vegi (sjá númer á korti hér til hliðar), en efnistöku hafði verið hætt eða á henni gert ótímabundið hlé. Þegar Aðalskipulag Norðurlands 2010-2030 var unnið var ekki á áætlun að nýta meira efni úr námunum, en nú þegar huga þarf að viðhaldi vega í nágrenni þeirra, þykja þær góður kostur, m.a. vegna nálægðar við áætluð framkvæmdasvæði og einnig svo að ekki þurfi að opna nýjar námur.

Í aðalskipulagi Norðurlands er sett fram stefna um að nýting jarðefna sé með skynsamlegum og skipulögðum hætti og að leitast verði við að lágmarka neikvæð umhverfisáhrif. Efnisvinnsla fari eingöngu fram á skilgreindum efnistökusvæðum nema hvað efnistaka einstaka landeiganda er heimil utan þeirra, ef hún stangast ekki á við aðra stefnu aðalskipulagsins.

Áformað er að efnisvinnsla í námunum verði á þegar röskuðum svæðum námanna eða í jöðrum þeirra. Gert er ráð fyrir því að vinna lítið magn í einu í hverri námu, um 2000-5000 m³ og að gengið sé snyrtilega frá námunum á milli þess sem efni er unnið. Mögulega verða efnishaugar á námunum á milli ára. Gróflega áætlað heildarmagn úr hverri námu er um 25.000 m³ og flatarmál efnistökusvæðis í hverri námu fyrir sig 20.000 m² eða 2 ha, nema vestari

Tjaldstæðisháls en þar er hámarksstærð áætluð allt að 25.000 m² sem er það svæði sem er raskað í dag.

2. Umhverfi og staðhættir

Allar námurnar hafa áður verið nýttar og þar hefur landi nú þegar verið raskað. Efnisgerð í námunum er jökulruðningur. Hér er gefið stutt yfirlit yfir námurnar fjórar.

Námurnar **Norðan við Hólssel** (E40) og á **Norðmel** (E41) eru við Hólsfjallaveg nr. 864 sem liggur austan megin Jökulsár á Fjöllum. Á þessu svæði er heiðarlandslag sem einkennist af lítt grónu landi, sandi, klöppum og stórgrýti. Námusvæðin eru í um 360-375 m.y.s. og er stærð raskaðs svæðis við Norðmel um 20.000 m² og við Hólssel um 11.000 m². Námurnar eru á jörðum sem eru í eigu Ríkissjóðs og hefur Vegagerðin sent erindi til Ríkissjóðs og óskað eftir leyfi til nýtingar. Námurnar eur á svæði sem er skilgreint óbyggt svæði í aðalskipulagi Norðurlþings.

Náman við **Vestari Tjaldstæðisháls** (E42) er einnig við Hólsfjallaveg nr. 864, austan Jökulsár á Fjöllum, en talsvert norðar. Svæðið einkennist af ásum þar sem skiptist á rýrt og vel gróið land. Námusvæðið er í 300 m.y.s. og liggur þétt austan við veginn (stækkuð skering) um 1 km sunnan við afleggjarann að Hafursstöðum og Forvöðum. Stærð svæðisins sem hefur verið raskað nú þegar er allt að 25.000 m² og er að hluta innan veghelgunarsvæðisins og þar með hluti af skeringum vegarins. Efnistaka og efnisvinnsla verður innan þess svæðis. Náman er á skilgreindu landbúnaðarsvæði í aðalskipulagi Norðurlþings. Um er að ræða raskað land sem ekki hentar til ræktunar og er ekki mikilvægt til beitar. Umhverfis námuna er fremur rýrt land. Ekki á við að leysa þurfi landið undan landbúnaðarnotum þar sem það er ekki ræktað. Náman er í landi Hafursstaða og mun Vegagerðin hafa samráð við eigendahóp jarðarinnar um nýtingu hennar. Náman er á svæði sem er á náttúruminjaskrá skv. eldri náttúruverndarlögum nr. 44/1999, vegna fjölbreytts landslags og ríkulegs gróðurs. Svæðið er með auðkennið Nv5 á sveitarfélagsupprætti. Um 200 m belti austan árið er hverfisverndarsvæði en náman er ekki innan þess svæðis. Vísað er í nánari umfjöllun undir verndun hér á eftir.

Efnistökusvæðið í **Kjalarásnámu** (E43) liggur skammt sunnan við Sléttuveg á norðanverðri Melrakkasléttu í 20,7 m.y.s á töluverðu flatlendi. Á Melrakkasléttu er víða samfelt mólendi sem þó er ekki mjög grösugt. Heildarflatarmál svæðis sem hefur nú þegar verið raskað er um 12.000 m² og verður áframhaldandi efnistaka innan þess svæðis með möguleika á stækkun svæðisins í jörðum þess. Náman er á skilgreindu landbúnaðarsvæði í aðalskipulagi Norðurlþings. Um er að ræða fremur rýrt land sem ekki hentar til ræktunar og er ekki mikilvægt til beitar. Ekki á við að leysa þurfi landið undan landbúnaðarnotum þar sem það er ekki ræktað. Náman er í landi Sigurðarstaða og mun Vegagerðin hafa samráð við eigendahóp jarðarinnar um nýtingu hennar.

Náman er á Melrakkasléttu sem er innan svæðis á náttúruminjaskrá skv. eldri náttúruverndarlögum, merkt Nv5 á aðalskipulagsupprætti. Svæðið þykir einstakt vegna víðáttumikilla mýra, áa og lóna, sjávarfitja, gróðurs og mikils dýra- og fuglalífs. Vísað er í nánari umfjöllun hér neðar um verndun.

Ítarleg umfjöllun um **verndun**, fjölbreytni landslags, víðerni og verðmæt svæði á svæðis-, lands- eða heimsvísu er í aðalskipulagi Norðurlands. Ofangreind efnistökusvæði eru ekki á þeim svæðum. Efnistökusvæðin í Kjalarásnámu og við Vestari Tjaldsvæðisháls eru innan svæða á náttúruminjasrá, sem skilgreind voru skv. eldri lögum um náttúruvernd nr. 44/1999 sem nú eru fallin úr gildi. Náttúruminjasrá skv. gildandi náttúruverndarlögum nr. 60/2013 hefur ekki verið gefin út. Náttúrufræðistofnun hefur nú kortlagt svæði þar sem eru tiltekin náttúruyfyrirbæri sem njóta sérstakrar verndar skv. 61. gr laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Ofangreindar námur eru allar í nokkurri fjarlægð frá þeim svæðum sem þar eru afmörkuð, þar eru fossar, vötn, votlendi, sjávarfitjar og leirur, jarðhiti; og gígar og hraun sem runnið hafa á nútíma.¹ Engar plöntur með verndargildi eru þekktar á svæðunum, þar er ekki skógur og þar eru engar þekktar minjar.

4. Yfirlit yfir breytingu á aðalskipulagi

Gerð er neðangreind breyting á sveitarfélagauppdrætti Aðalskipulags Norðurlands 2010-2030:

Bætt er inn punkttáknum fyrir námur nr. E40, E41, E42 og E43.

Bætt er inn eftirfarandi skipulagsákvæðum við töflu um efnistökusvæði í kafla 23.14 við greinargerð Aðalskipulags Norðurlands 2010-2030, skipulag dreifbýlis.

Áformað er að eftirfarandi efnistökusvæði verði nýtt til að taka efni fyrir viðhald á vegum í næsta nágrenni þeirra, t.d. í malarslitlag. Námurnar verði gerðar snyrtilegar á milli þess sem efnið er unnið, en mögulega verða efnishaugar á námusvæðunum á milli ára. Að öðru leyti skal fara með námurnar skv. skipulagsákvæðum fyrir námur E1-E25 í sömu töflu.			
Nr. svæðis	Nr. Vegag.	Staður	Skipulagsákvæði
E40	22669	Norðan við Hólssel	20.000 m ² / 25.000 m ³
E41	22668	Norðmelur	20.000 m ² / 25.000 m ³
E42	22667	Vestari Tjaldstæðisháls	Allt að 25.000 m ² / 25.000 m ³
E43	19906	Kjalarásnáma	20.000 m ² / 25.000 m ³

¹ Sjá <http://ni.is/frettir/2018/07/naturufyrirbaeri-sem-njota-serstakrar-verndar-i-kortasja>

5. Umhverfisskýrsla

Framkvæmdirnar sem eru tilefni aðalskipulagsbreytingarinnar falla undir tölulið 2.02 í 1. viðauka við lög um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda, nr. 106/2000. Hér er því sett fram umhverfisskýrsla í samræmi við lög um umhverfismat áætlana, nr. 105/2006.

Metin er sú breyting á aðalskipulaginu að bætt er við efnistökusvæðum þar sem tilgreint er landbúnaðarsvæði eða óbyggt svæði í gildandi aðalskipulagi. Aðrir raunhæfir valkostir en þessar fjórar námur voru ekki til skoðunar, en námurnar eru staðsettar þar sem skársta efnið er fánlegt á svæðum sem þegar hefur verið raskað með efnistöku. Talið var réttast að halda efnistöku áfram þar, frekar en að leita að og opna nýjar námur. Þá er jákvætt að námurnar eru staðsettar nærri þeim vegum sem þær koma til með að þjóna.

Þeir umhverfisþættir sem einkum eru taldir geta orðið fyrir áhrifum af þessari breytingu eða framkvæmdum byggðum á henni eru:

- **Loftgæði** vegna mögulegra áhrifa efnistöku og umferðar á framkvæmdatíma.
- **Vatn** vegna mögulegra áhrifa á svæði með mýrar, lóna- og straumvatnakerfum sem eru á náttúruminjaskrá.
- **Vistkerfi** vegna mögulegra áhrifa á gróður og fuglalíf.
- **Náttúruminjar og náttúrulegt landslag** vegna mögulegra áhrifa á náttúrurík svæði á Náttúruminjaskrá.
- **Samfélag** vegna mögulegra áhrifa á íbúa og atvinnu vegna efnistöku til vegagerðar.

Engar þekktar fornminjar eru á svæðunum.

Til viðmiðunar við mat á áhrifum er stuðst við stefnu Norðurlands og stefnu stjórnvalda á landsvísi og gildandi lög og reglugerðir auk viðmiða úr umhverfisskýrslu gildandi aðalskipulags, þar sem einkum var horft til stefnu stjórnvalda um sjálfbæra þróun í íslensku samfélagi; Velferð til framtíðar.

Áhrif á loftgæði eru óveruleg á meðan á efnistöku stendur. Efnisvinnsla fylgir aukið svifryk, mengun og ónæði en áhrifin eru á litlu svæði og í takmakaðan tíma. Það dregur verulega úr neikvæðum áhrifum að námurnar eru allar stutt frá vegum sem að nota á efnið til að viðhalda.

Áhrif á vatn eru metin óveruleg. Náman við Kjalarás á Melrakkaslétu er rétt við núverandi veg, að mestu á röskuðu svæði og er frekara rask ekki líklegt til að hafa áhrif á mýrar, lón og straumvatnskerfi sem eru á svæði á náttúruminjaskrá skv. eldri náttúruverndarlögum.

Áhrif á vistkerfi eru líkleg til að vera óveruleg þar sem ekki er um að ræða staði með sérstæðum vistkerfum eða fágætum tegundum. Svæðið þar sem námurnar eru áætlaðar er að stærstum hluta röskuð og þau eru í nálægð við vegina sem flytja á efnið í.

Áhrif á náttúruminjar og náttúrulegt landslag eru líkleg til að vera óveruleg. Efnistökusvæðin Vestari Tjaldstæðisháls og Kjalarásnáma eru innan svæða á náttúruminjaskrá, annars vegar í grennd við einstök Jökulsárgljúfur og hins vegar á Melrakkaslétu þar sem eru mikilvæg búsvæði. Námurnar eru báðar þétt upp við núverandi vegi og í nokkurri fjarlægð frá þeim náttúruminum og búsvæðum sem eru með hæsta

verndargildið. Námusvæðinu hefur nú þegar verið raskað og jákvætt að nýta námuna betur til mannvirkjagerðar, í stað þess að opna nýjar námur eða leita að efni um lengri veg. Með því að gera námurnar snyrtilegar á milli þess sem unnið er í þeim er dregið úr áhrifum á ásýnd.

Áhrif breytingarinnar á samfélag og atvinnu er líkleg til að vera jákvæð þar sem efnistakan tryggir efni sem er nauðsynlegt til viðhalds og uppbyggingar vegakerfisins. Ekki er gengið á verðmætt landbúnaðarland.

Umhverfisáhrif: Breytingin er líkleg til að hafa óveruleg áhrif á loft, vistkerfi og náttúruminjar og náttúrlegt landslag en jákvæð á samfélag.

Samræmi við stefnu gildandi aðalskipulags

Í Aðalskipulagi Norðurlands 2010-2030, kafla 20.4, um stefnu varðandi jarðefni segir:

Í aðalskipulagi Norðurlands er sett fram stefna um að nýting jarðefna sé með skynsamlegum og skipulögðum hætti og valdi lágmarks neikvæðum áhrifum á náttúru, landslag, minjar, og útivistarsvæði. Efnisnámur skulu skynsamlega nýttar í samræmi við hugmyndafræði sjálfbærrar þróunar.

Jafnframt segir um framfylgd stefnunnar í kafla 20.4:

Almennt er ekki gert ráð fyrir að efnistaka kalli á gerð deiliskipulags, heldur sé unnt að gera fullnægjandi grein fyrir efnistökuframkvæmdum í framkvæmdaleyfisgögnum á grundvelli aðalskipulags.

Breytingin er í samræmi við ofangreinda stefnu sveitarfélagsins þar sem efnistakan tryggir efni sem er nauðsynlegt til viðhalds og uppbyggingar vegakerfisins. Staðsetning efnistökusvæðanna við veginna á þegar röskuðu og lítt grónu landi er líkleg til að hafa óveruleg áhrif.

Framkvæmdaleyfi og vöktun

Efnistaka á svæðinu er háð framkvæmdaleyfi sem gefið er út af sveitarfélaginu. Almennt skal í framkvæmdaleyfi gera grein fyrir frágangi meðan á vinnslu stendur og eftir að vinnslu lýkur. Einnig skal gera grein fyrir mörkum efnistökusvæðis. Eftir að frágangi á svæðinu er lokið þarf að staðfesta að frágangur sé með þeim hætti sem segir í útgefnu framkvæmdaleyfi. Ekki er talinn þörf á frekari vöktun.

6. Málsmeðferð

Málmeðferð hófst með gerð og kynningu skipulags- og matslýsingar. Lýsingin var send Skipulagsstofnun og öðrum umsagnaraðilum auk þess að vera auglýst í fjölmiðli og á vef Norðurlands.

Ábending vegna skipulags- og matslýsingar barst frá Skipulagsstofnun sem benti á að gera þyrfti betur grein fyrir heildarumfangi efnistökkunnar og hvort aðrir raunhæfir valkostir hafi komið til álita og hefur verið bætt við umfjöllun þar um. Þá benti stofnunin á um málsmeðferð og hvaða tölulíð í viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdirnar féllu undir. Einnig

minnti stofnunin á að hafa samráð við landeigendur á svæðinu og bæta við umfjöllun um landbúnaðarsvæði sem er breytt í aðra landnotkun.

Auk umsagnar Skipulagsstofnunar, bárust umsagnir frá Umhverfisstofnun, Minjastofnun og Heilbrigðiseftirliti Norðurlands eystra. Minjavörður hafði kannað námurnar fjórar og kom ekki auga á fornleifar í næsta nágrenni en óskaði eftir því að gerð væri grein fyrir umfangi þess svæðis sem yrði fyrir raski, ef nýting námanna hæfist á ný.

Tillaga á vinnslustigi er nú kynnt fyrir almenningi og umsagnaraðilum og óskað eftir ábendingum. Umsagnaraðilar eru Skipulagsstofnun, Umhverfisstofnun, Minjastofnun, Vegagerðin, Heilbrigðiseftirlit Norðurlands eystra og landeigendur. Í framhaldinu verður tillagan fullunnin, send til athugunar hjá Skipulagsstofnun og í framhaldinu auglýst. Eftir umfjöllun um athugasemdir að afloknum 6 vikna athugasemdafresti verður aðalskipulagsbreytingin samþykkt og send Skipulagsstofnun til staðfestingar.

Aðalskipulagsbreyting þessi sem lögð var fram skv. 31. gr. skipulagslaga nr.

123/2010 var samþykkt í bæjarstjórn Norðurþings þann.....

Aðalskipulagsbreyting þessi var staðfest af Skipulagsstofnun í samræmi við 32. gr

skipulagslaga nr. 123/2010 þann.....
